

ofte gejstlige stiftelser og institutioner, senere tillige magistraten, borgere og udenbys kapitalejere.

I H.C.P. Sejdelin: *Diplomatarium Flensburgense* I nr. 108 s. 418-447 er gengivet byens ældste grundejerfortegnelse fra den forannævnte »Stadsbog« grundlagt 1436, en pergamentsprotokol med 128 blade i stor oktav, hvortil Sejdelin har vedføjlet nogle senere ejendomsbesiddere. Den nye rentebog vil blive et ypperligt supplement til Sejdelines prisværdige forsøg på at afdække Flensborgs middelalderlige ejendomsforhold.

Sejdelin har tillige udgivet protokol over Flensborgs gæld og tilgodehavende 1438-1528 (*Dipl. Flensb.* I nr. 105 s. 476-494) og optegnelser fra nogle af de gejstlige gilders formueplaceringer, f.eks. Nicolaigildets gildebog 1446-1560, knyttet til Sct. Nicolai altret i Vor Frue kirke (*Dipl. Flensb.* I nr. 129 s. 516-532). Med publiceringen af Flensborgs rentebog 1508-ca. 1640 åbnes nu mulighed for tværgående kontrol og sammenstilling af flere oplysninger om lån fra de enkelte institutioner, hvilket må kunne give et langt sikrere overblik over gælds- og prioritetsforholdene i senmiddelalderens og renæssancens Flensborg, og dermed tillige kaste nyt og indirekte lys over byens og de enkelte borgeres position inden for handelen.

Rentebogen af 1508 rummer et meget omfattende navnestof, især fra 1500-tallet, og ejendomsoplysningerne kan tillige give grundlag fra dels sikre, dels formodentlige genealogiske og ægteskabelige forbindelser, der ikke tidligere har været bemærket, hvilket vil være en guldgrube for personalhistorikere at stifte bekendtskab med.

Flensborgs rentebog fra 1508 er en vellykket kildeudgave, der byder læseren eftertragtellesværdige oplysninger. En kortfattet indledning giver en god oversigt over denne type middelalderli-

ge stadsbøgers forekomst specielt i Tyskland og identificerer denne rentebogs forskellige skriverhænder. Registerne over bytopografi, kirkelige og profane institutioner, sted- og personnavne afslutter den anbefalelsesværdige lille bog om Flensborgs 1500-tal.

Poul Enemark

Knud Gether: *Middelalder-familier i Flensborg og Nordfrisland og deres efterkommere i Danmark, Tyskland og Norge. Et bidrag til Sønderjyllands personalhistorie*. 1-2. (Dansk Historisk Håndbogsforlag, 1986-87). 882 + 152 s. + stamtavler A-H med suppleringsstavler.

Dette store og nyttige arbejde dækker slægtsforbindelser tilbage til slutningen af 1300-tallet og spænder over ca. 20 slægtled med omtale af henved 12.000 personer, hvoraf over 800 er egentlig biograferede. I det store bind 1 bringes teksten opstillet efter slægtstabellerne, af hvilke navnlig tabel A og suppleringsstabellerne Aa og Ab er strukturerende for fremstillingen. I bind 2 findes personregister, sagoversigt, rettelser og tilføjelser samt 16 special-slægtstavler. Med bind 2 følger tillige det store slægtstavlebind med tabellerne A-H og suppleringsstabeller, i alt 17 store og mindre slægtstavler. Spredt rundt i bind 1 findes desuden 25 tavler med direkte tilknytning til teksten.

Når det bliver til så mange tabeller, er årsagen, at der hverken er tale om en ane- eller en efterslægtstavle. Selv om Getherfamiliens anetræ velsagtes har været udgangspunktet, så er det suppleret med et utal af sidelinier både i horisontal og i vertikal udstrækning. Det er i høj grad værkets styrke, men det rummer også heri kimen til værkets svagheit. Styrken er det let at få øje på. Ved det brede oplæg oprulles hele Flens-

borgs og til dels også Nordfrislands betydningsfulde slægtsgalleri fra 1300-, 1400- og 1500-tallet, hvilket giver værket ikke blot genealogisk, men i høj grad tillige historisk, økonomisk historisk og kirkehistorisk generel interesse, så den potentielle interesserede læsekreds må forventes at blive ganske stor.

Der er gjort et særdeles omfattende og seriøst arbejde med at fremskaffe de mange genealogiske og biografiske oplysninger. For Flensborgs ældre historie er der naturligvis især trukket på H.C.P. Sejdelin: *Diplomatarium Flensburgense* I-II (1865-73), men en lang række ældre kilder, trykte som utrykte, og ældre og nyere fremstillinger til byens og landsdelens historie og personalhistorie er inddraget i undersøgelsen. Til tider er forskellige udsagn og slægtsmuligheder fremlagt og afprøvet, som f.eks. omkring rådmand Peter Nielsens ægteskabsforbindelse til familiens Finke i slutningen af 1400-tallet (bind 2 s. 122).

Værkets store tekstbind er rigt illustreret, indledes således af Johs. Meyers kort over hertugdømmet Slesvig 1650, Flensborg-illustrationen fra Braun & Hogenberg: *Theatrum Civitatis Orbis Terrarum* 1572/1618, fotografier af Erwin Nöbbes model af Flensborg by omkring 1600 fra Städtisches Museum i Flensburg og navnlig et yderst nyttigt oversigtskort over grundejendomme i Flensborg 1436-ca. 1623 med besiddere vedføjet på basis af udsagn fra H.C.P. Sejdelin: *Diplomatarium Flensburgense* I. Tekstbindet aftrykker tillige over 100 dokumenter, en del i faksimile, overvejende i middelnedertysk sprog, men med dansk oversættelse, hvilket giver en udmærket indføring i begivenheder vedrørende Flensborgs senmiddelalder og renæssance, et godt supplement til *Diplomatarium Flensburgense*.

Skulle man pege på en svaghed ved værket, måtte det nok blive vanskeligheden ved at skaffe sig et overblik over

de mange tabeller og deres indbyrdes forhold til hinanden. Registret i bind 2 gør det ganske vist muligt at følge alle oplysninger med udgangspunkt i den enkelte person. Men det er vanskeligt at se, efter hvilke kriterier værkets tabelmateriale er afgrænset. Med andre ord: hvilke slægtsgrene er valgt fra, og med hvilken motivering? Det er derfor vanskeligt at afgøre, om værkets genealogiske opbygning kan siges at følge nogen klar konsekvens, eller om alle tilgængelige oplysninger så vidt muligt er koblet på, uden klare afgrænsningshensigter.

Det må siges, at en del af slægtsrelationerne i forvejen er ret godt afdækkede af tidligere forskere. Eksempelvis kan anføres det store odenseanske slægtsgalleri, der affødes af ægteskabet mellem Karine Rickerts, datter af borgmester Carsten Rickertsen den ældre i Flensborg, og rådmand Knud Jørgensen Seebled fra Odense (tavle C), der allerede er klart dokumenteret i Svend Larsens disputats om det fynske rådsaristokrati.

Selv om dette slægtsafsnit altså i og for sig kunne undværes, er der naturligvis ingen skade sket ved at tage det med og opstille oplysningerne i tabelform. Mere betænkelig er faktisk forfatterens personlige slægtstilføjelse: C 60 = Christian IV's Kirsten Munk, ganske vist med en stiplede linie og et »sandsynligvis« opført som datter af borgmester Otte Knudsen Seebled i Odense. Baggrunden for denne overraskende hypotese er en delikat historie, biskop Jens Bircherod i Odense har bragt i sine dagbøger fra Otte Knudsens unge dage som håndskriver hos Ludvig Munk, der skulle have antruffet den unge skriver i Ellen Marsvins sovegemak, men hun reddede situationen ved at erklære, at han var kommet for at anholde om kammerpigen, Birgitte Lauridsdatters hånd.

I alt fald blev han gift med pigen, der fødte ham fem børn. Biskop Bircherods

søster var gift med professor ved Odense Gymnasium Knud Landorph, hvis moder i et tidligere ægteskab havde været gift med Otte Knudsens ældste søn med Birgitte Lauridsdatter. Biskoppens intime sladderhistorie er viderebragt mange steder, men det er dog altid blevet ved det. Denne lidt håndfaste videreførelse af historien bliver nok vanskelig at kildedokumentere. Men mon ikke også Bircherods familiekrøne allerede har fået absolut alt, hvad den kildemæssigt kan trække?

Det er indlysende, at et så omfattende værk med et utal af konkrete oplysninger ikke kan undgå at være behæftet med småfejl og unøjagtigheder her og der. Mange er der nu næppe, men lad mig anføre et par stykker. Boy Paysen (1) fra stamtavle A nr. 14 formodes at bo i Flensborg, hvor han i 1497 nævnes som medlem af købmandsgildet og gift med Dorothea NN. Oplysningen er hentet fra *Diplomatarium Flensburgense* I s. 252, men den må gælde sønnesønnen af samme navn: B.P. (2) = A nr. 43, der var rådmand i Flensborg og netop var gift med Dorothea Ketels, en søster til borgmester Johan Ketelsen i Tønder. Farfaderen kunne derimod tænkes at være identisk med den »Boye Paynson cum vxore«, der nævnes som medlem af købmandsgildet omkr. 1450 (*Dipl. Flensb.* I s. 243).

I registret (bind 2 s. 48) kaldes Jochim Holste, død efter 1564, broder til borgmester Markvard Holste, hvilket imidlertid må være en fejlskrift, for af

Tavle VI s. 314 fremgår klart, at Jochim Holste og Frantz Holste var sønner af Markvard Holste. Da Jochim Holste allerede i 1505 med hustru optages i Kalentegildet på faderens anbefaling og 1506 optræder som storeksportør af okser, må han altså være søn i Markvards 1. ægteskab fra 1478 med Katharine (*Dipl. Flensb.* I s. 248, jf. s. 79), medens Frantz var søn i Markvards 2. ægteskab fra 1511 med borgmesterdatteren Taleke Wulff fra Kiel. Jochim og Frantz var således halvbrødre.

Jochim Holste blev senere rådmand og agtet storkøbmand i Flensborg under navnet »Olde Jochim Holste« for at skelne ham fra »Junge Jochim Holste«, der ifølge Gether s. 422 skulle være søn (A nr. 142) af Frantz Holste og Marine Payens og døde i Danmark under klokkeringning i Flensborg 1585. I registret er han imidlertid faldet ud. Dette slægtskab kan dog ikke passe, for i et brev fra 1556 omtales »Olde Jochim Holste« som død (altså ikke efter 1564), og »Junge Jochim Holste« omtales udtrykkeligt som hans søn, altså ikke søn af Frantz og Marine (*Dipl. Flensb.* II nr. 704, s. 674).

Med disse detaljer er samtidig angivet niveauet for værkets usikkerhed, hvilket næppe kan skræmme. Med en enkelt skønhedsplet og nogle perifere unøjagtigheder i enkelte genealogiske detaljer præsenteres hermed et stort og værdifuldt personalhistorisk værk, som kan anbefales en stor læserskare.

Poul Enemark

NORDEN

Hans Jacob Debes: *Politiska søga Føroya 1814-1906*. (Føroya Skúlabókagrunnur, 1993). 164 s., 140 kr.

Hans Jacob Debes: *Ein kvistur spretti ... Keldur til Føroya søgu 1879-1906*.

(Føroya Skúlabókagrunnur, 1993). 100 s., 100 kr.

På Færøerne har der længe været savnet undervisningsmateriale til færøsk histo-